

॥ गुरुवर्य ॥

गौरवग्रंथ

सौ. करूणा शांताराम बुटे

मुख्य संपादक तथा विश्वस्त

श्री दामोदर गोपाळराव कडू

कार्यकारी संपादक तथा अध्यक्ष

श्री मनिष शांताराम बुटे

प्रकाशक तथा उपाध्यक्ष

सुनंदा प्रकाशन, अकोला (म. रा.)

❖ सुनंदा प्रकाशन क्र. २७, ११ मार्च २०१८.

❖ गुरुवर्य **Guruvarya**

❖ मुख्यसंपादक : **सौ. करुणा शांताराम बुटे** विश्वस्थ
कर्मयोग शिक्षण प्रसारक संस्था, आपातापा
ता. जि. अकोला.

❖ प्रकाशक : (सर्व हक्क सुरक्षित)
श्री मनिष शांताराम बुटे
सुनंदा प्रकाशन, राजेश्वर अपार्टमेंट,
जलाराम शाळेजवळ, तापडिया नगर, अकोला
जि. अकोला (महाराष्ट्र राज्य)
भ्रमणध्वनी : ९४२२९२०२२५

❖ आवृत्ती : पहिली, ११ मार्च २०१८
तिथी : फाल्गुन कृष्ण नवमी, शके १९३९.

❖ अक्षर जुळणी, : **श्री नितीन मोहन भोजापुणे**
मुखपृष्ठ व ग्राफिक्स इंडिया, अकोला जि. अकोला (म. रा.)
सजावट भ्रमणध्वनी : ९५९५५९१४८५

❖ मुद्रण :

❖ विनामूल्य : खाजगी वितरणाकरिता

निगर्ती, प्रेमळ गुरुवर्य ...

प्रा. विजयकुमार पाईकराव

शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा,

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे सरांशी माझा जवळ जवळ १९९६ पासूनचा संपर्क आहे. केवळ एक प्राध्यापक, प्राचार्य व लेखक, समिती सदस्य म्हणून नव्हे तर एक अत्यंत प्रेमळ, निगर्ती सदा हसतमुख व सहकार्यशील व्यक्तिमत्त्व म्हणून मला त्यांच्याबद्दल मनःस्वी आदर आहे. व्यक्ती म्हणूनही ते तेवढेच महान आहेत त्यामुळे इतक्या वर्षांनंतरही त्यांच्याशी झालेल्या माझ्या विद्यार्थी दशेतील प्रारंभीच्या भेटीचे प्रसंग ही जसेच्या तसे आठवतात.

डी.पी.ई.पी. प्रकल्पासाठी औरंगाबाद येथे जनसंपर्क अधिकारी पदाच्या मुलाखतीसाठी मिपा मध्ये मा. श्री भूषण गगराणी, डॉ. बुटे सर आणि अन्य सदस्या समोर माझा अर्ज आला तेव्हा प्रथम दर्शनीच ते म्हणाले “ अहो मी तुमची निवड फोस्टर डेव्हलपमेंट अध्यापक महाविद्यालयात केली आहे. ते महाविद्यालय चांगले आहे. तेथे रूजू व्हा. हा त्यांचा सल्ला त्यावेळी मनाला कसातरी वाटला. पण आज त्यांची दूरदृष्टीता जाणवते. त्यानंतर फोस्टर डेव्हलपमेंट अध्यापक महाविद्यालयात मी अधिव्याख्याता म्हणून रूजू झालो. कालवश प्राचार्य डॉ. गंगाधर पाथीकर ह्यांच्याशी सदर महाविद्यालय निगडीत असल्यामुळे विद्यापीठ समिती व शासकीय समिती ह्यांची भिती कधी वाटत नव्हती. पण व्यवस्थित पारदर्शी कार्यानंद असावा असा पूर्वीपासूनच ध्यास होता. त्यामुळे बी. एड्. बरोबरच एम. एड्. चेही कार्य करण्याची संधी त्यांच्या समितीने १७ ऑगस्ट १९९७ रोजी दिली. त्यांची विविध कार्यानंदाची कार्यपद्धती कधी गंगेप्रमाणे शांत, संथ, धीरगंभीर होत तर कधी कधी आपल्याच नादात, आपल्याच तालात अखंडपणे, अव्याहतपणे सुरूच असते. शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे अभ्यासकेंद्र मागणीचे विनंती अर्ज सरांनी स्वतःच्या अक्षरात रात्री ८ वाजता लिहिला अन् तेव्हाच जावक नोंद

करून दिला होता. ह्या त्यांच्या कार्यपद्धतीने मला अधिक भुरळ घातली. मुक्त विद्यापीठाच्या अभ्यासकेंद्राची गुणवत्ता वाढल्याशिवाय ते अध्ययन-अध्यापन क्षेत्रात इतरांबरोबर स्पर्धा करू शकणार नाहीत हे त्यांनी प्रामाणिकपणे जाणले. अध्ययनार्थी व विद्यापीठ यांच्यातील महत्त्वाचा दुवा ते झाले. केंद्र संचालक, समंत्रक व विद्याशाखा सदस्य इत्यादी कार्यानिंदात त्यांनी गुणवत्तेचा आग्रह धरला. कामावरील अविचल निष्ठा, जाती, धर्म, गट इत्यादी विचारसरणीच्या पलीकडे जाऊन त्यांनी कार्य केले. यामुळे सर्वच थरातून त्यांना पाठींबा मिळत गेला ही वस्तुस्थिती आहे. त्यांनी प्रत्येकातील चांगुलपणाला साद घातली. तत्कालीन संचालक डॉ. अनंत जोशी सरांपासून ते सर्वात ज्युनियर माझ्यापर्यंत त्यांनी केलेल्या प्रयोगाचे, प्रकल्पांचे पायाभूत सुविधांचे कौतुक वाटे. अभ्यासकेंद्र उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता केंद्रे होतील यासाठीची त्यांची धडपड निरंतर असते. त्याची फलश्रुती म्हणजे 'ज्ञानगंगा' वार्षिक अंक, विविध गुणवत्ता पारितोषिके, बक्षिसे, अभ्यासकेंद्र लॉन, सभागृह, सूचनाफलक, नामनिर्देशन पाठ्या, गृहपाठ, प्रकल्प अहवाल, परिसर स्वच्छता इत्यादीची निरंतर पुनरावृत्ती त्यांच्या काळात होती.

आजही अध्ययनार्थींशी संवाद साधतांना लिहिलेली पत्रे, केलेले फोन व प्रत्यक्ष संवादात त्यांची तळमळ जाणवते. अभ्यासकेंद्रावर जिद्दीने, चिकाटीने बरेच काही करता येते असा वस्तुपाठ त्यांनी घातलेला आहे.

गुरूवर्य बुटे सरांच्या अंगी अध्ययनार्थी बदल प्रेम, जिव्हाळा व आपलेपणाची भावना प्रभावी आहे. ते अध्ययनार्थींशी भावनीक एकरूप होतात. आनंदी, हसतमुख व खिलाडू वृत्ती हा त्यांचा विशेष गुण मला नेहमी खुणावतो. पात्रता असूनही संचालक कुलगुरू होण्याची मनिषा असूनही प्रसंगानुरूप मनशांत ठेवून कार्यानंद करत राहिले. कुठेही आतताईपणा नाही, की दुजाभाव नाही. ते नेहमी ज्ञानार्थी व ज्ञानार्थींचे हितचिंतक म्हणून राहतात. त्यांचे चारित्र्य, शील, शिस्त, राहणीमान, स्वभाव, शांतपणा, उदारता, आचार, विचार हे सारे शुद्ध आणि निर्मळ आहेत. खरे तर या चांगुलपणाचेच ते कुलगुरू होत. सर आज विहित वयोमानानुसार निवृत्त होत आहात. पण आमच्यासाठी तुम्ही आजही प्रवृत्तच आहात. तुम्हास व बाईसाहेबास सहस्रमंगलकामनासह वंदन आणि विद्यानंद.